

УДК 378.14
І.П.ДРОЗДОВА
(Херсон)

МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ВИД ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ-НЕФІЛОЛОГІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Ключові слова: метод проектів, самостійна діяльність, професійне зростання, творчий потенціал особистості, інноваційні технології.

Постановка проблеми. Останнім часом зростає інтерес студентів нефілологічних ВНЗ до навчання української мови. Стає очевидним той факт, що досконале знання української мови підвищує рейтинг кандидата на вакантне місце, допомагає професійному зростанню. Завдання викладача – підтримувати і розвивати інтерес студентів, підвищувати їхню навчальну активність. Для цього необхідно використання методів, що дозволяють не тільки вдосконалити базовий рівень володіння українською мовою, але й моделювати природні ситуації, які виникають у професійній діяльності.

Одним із методів, що здобув широке розповсюдження останнім часом у навчанні мов, є метод проектів. І хоча цей метод не є новим, але, завдяки раціональному поєднанню теоретичних знань із їх практичним застосуванням для розв'язання конкретних проблем довкілля у спільній діяльності школярів і студентів, метод проектів стає інтегрованим компонентом цілком розробленої і структурованої системи сучасної освіти.

Під проектом розуміється будь-який цільовий проект, будь-який випадок цільової активності, де «пануючий намір, як внутрішній стимул:

- встановлює мету дії;
- керує його процесом;
- обґрунтовує його напрям, його внутрішнє мотивування.

Таким чином, проект може стосуватися будь-якого роду або різноманіття життєвого досвіду, що дійсно керується панівним наміром»[9].

Метод проектів завжди орієнтований на самостійну діяльність студентів, формує вміння самостійно обирати різні рішення, шляхи отримання інформації, генерувати ідеї, гіпотези, прогнозувати їх розв'язання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій із проблеми. Метод проектів досліджували О.Горошкіна, Г.Ващенко, С.Пілюгіна, Є.Полат, С. Шацький та ін., у працях яких відібрано критерії використання методу проектів на заняттях у загальноосвітній школі та ВНЗ, зокрема під час навчання української мови.

Так, Є.Полат з метою вдосконалення вивчення англійської мови, докладно розроблюючи теоретичні основи створення і використання системи засобів навчання для середньої загальноосвітньої школи, визначила зміст методу проектів [6;7]. На думку дослідниці, робота над проектом включає усвідомлення студентами мети, оформлення задуму, розробку організаційного плану, роботу за планом, підбиття підсумків у вигляді письмового звіту [6;7]. Г.Ващенко зауважував, що під час використання цього методу теорія стає засобом виконання практичних завдань [1]. О.Горошкіна запропонувала застосування методу проектів на уроках української мови в школах природничо-математичного профілю, вважаючи найбільш ефективними прикладні, рольові, інформаційні, творчі проекти, з огляду на те, що вони допомагають трансформувати знання в уміння й навички студентів [2, с.301].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми.

Метод проектів можна вважати непростим, але ефективним етапом у формуванні критичного професійного мислення студентів. Проект відрізняється від інших проблемних методів тим, що в результаті певної пошукової, дослідницької, креативної діяльності студенти не тільки підходять до вирішення поставленої проблеми, але й створюють конкретний реальний продукт, який показує можливість і вміння застосувати отримані результати на практиці, під час створення цього продукту.

Зрозуміло, що звернення до цього методу в навчанні української мови професійного спрямування у вищій школі обумовлено тим, що він дає можливість зосередити увагу тих, хто навчається, не на самій мові, а на проблемі, професійному чиннику майбутньої діяльності студентів, зсунути акцент з лінгвістичного аспекту на змістовий, дослідити й обдумати вирішення ділового питання українською мовою. В основу методу проекту покладена ідея, що складає суть поняття «проект», його прагматичну спрямованість на результат, який можна отримати під час вирішення тієї чи іншої практичної або теоретичної значущої проблеми [5; 6; 7].

Мета нашої статті – розглянути концептуальні положення, мету та завдання, основні характеристики та загальні принципи побудови методу проектів під час навчання української мови з метою формування професійного мовлення студентів нефілологічного ВНЗ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Метод проектів, в основі якого лежить ідея, проект, дозволяє покращити результати навчання української мови в нефілологічному ВНЗ. Він може застосовуватися в рамках програмного матеріалу практично з будь-якої теми. Студентам пропонується робота над проектами під час вивчення елементів ділової української мови або української мови за професійним спрямуванням. Особливий інтерес у студентів викликають такі теми, як “Структура компанії”, “Робочі вакансії” та ін. Перед навчальною групою ставиться мета: у першому випадку це створення власної компанії і її презентація; у другому – участь у конкурсі на вакантну посаду і зарахування на роботу. Детально розробляється план роботи, тобто умови реалізації мети, що пропонується на обговорення групи. У роботі над проектом беруть участь команди з 4-5 студентів (так звана мала група), які формуються виходячи з бажання працювати разом. При цьому завдання викладача – простежити за тим, щоб до складу групи ввійшли і сильні, і слабкі студенти.

При роботі над проектом “Структура компанії” робочі групи працюють із наступних напрямків: вивчення ринка товарів і послуг з метою створення власної компанії; структура компанії і розподіл посадових обов’язків; корпоративна культура; реклама; презентація компанії. Проект “Робочі вакансії” передбачає роботу з газетними оголошеннями, складання і правильне оформлення резюме і супровідного листа. Особлива увага приділяється співбесіді під час вступу на роботу, при цьому передбачається вивчення традицій, правил і норм поведінки в українському суспільстві.

У процесі роботи над проектом студенти самостійно (індивідуально або, що частіше, у малих групах), без допомоги викладача української мови або за його мінімальним втручанням, виділяють із професійної ситуації проблему, розподіляють її на підпроблеми, висувають гіпотези їх вирішення, досліджують підпроблеми і зв’язки між ними, а потім повертаються до основної проблеми, пропонують шляхи її вирішення.

Захист проектів відбувається групами. Це творче завдання, що набуває форми ділової гри. Зайве говорити, що весь захист ведеться українською мовою. У процесі

підготовки на базі тестів за фахом вводиться і тренується необхідна термінологічна лексика, повторюється граматичний матеріал, без знання якого утруднено формулювання висловлювання. Окрім створення позитивного настрою до вивчення української мови, метод проектів дозволяє ефективно використовувати українську мову в природній ситуації професійного спілкування.

У ході захисту проекту передбачається широке обговорення українською мовою запропонованих рішень, опонування, дискусія. Уміння вести дискусію у формі діалогу або полілогу – необхідна умова спільної роботи студентів над проектом у малих групах. У дискусії найефективніше формується професійна компетенція, професійне мислення та мовлення, під час обговорення виявляються суперечності виробничого характеру, висуваються аргументи і контраргументи, вибудовується логіка доводів позиції учасників проекту. Разом із тим, студенти вчать розглядати професійну проблему з усіх боків, розмірковувати і формулювати свою точку зору українською мовою. Тому від учасників проекту вимагається уміння аргументувати свою точку зору, висувати контраргументи опонентам, підтримувати дискусію, лаконічно доводити, доходити до компромісу.

Ці вимоги до ведення дискусії дозволяють поступово формувати культуру професійного мовлення, зокрема вислуховувати співрозмовника до кінця, не перебиваючи, задавати йому питання, спростовувати його судження або, навпаки, погоджуватися з ним, розгортаючи думку.

Усі ці вміння відбивають специфіку професійного мовлення студентів, сприяють розвитку і зростанню творчої особистості фахівця, відповідають сучасним вимогам вищої школи, ринку праці і суспільства. Проектний метод дозволяє формувати у студентів навички самостійного ведення досліджень в професійній галузі, що допоможе їм у подальшому реалізовувати більш складні проекти в їх професійній діяльності.

Метод проекту допомагає оптимізувати процес навчання в будь-якому початковому закладі, розвивати навички самостійної роботи студентів. Розробка має завершуватися цілком реальним, відчутним практичним результатом, оформленим тим або іншим чином [3]: наприклад, студенти можуть виготовити колажі, афіші та оголошення, провести дослідження з наступним оформленням, продемонструвати моделі з необхідними поясненнями, скласти план відвідування різних місць з ілюстраціями, організувати інтерв'ю з описанням результатів бесіди тощо.

Емпіричні дослідження показують, що вивчення української мови для російськомовних студентів нефілологічних галузей вищої школи сполучене з труднощами, які мають, перш за все, соціально-психологічний характер. З одного боку, статус української мови як державної значно підвищує мотивацію до навчання мови. Крім того, в останні роки намітилась тенденція до більш раннього усвідомлення студентами важливості набутих знань для подальшого успішного професійного зростання. Нерідко студенти, які починають вивчення української мови на 1 курсі, вже мають досвід професійної діяльності як за своєю майбутньою професією, так і з інших видів діяльності. Студенти старших курсів хочуть бачити прямий зв'язок набутих знань з української мови зі своїх майбутнім професійним й особистим життям. Унаслідок цього здається неможливим і неприпустимим спілкуватися зі студентами старших курсів нефілологічних (інженерних, природничих тощо галузей), що в більшості своїй уже мають досвід професійної діяльності, тільки як з об'єктами навчальної діяльності. Оптимізації освітнього процесу в цьому випадку сприяє залучення студентів до активної участі в організації навчальної діяльності за допомогою інноваційних технологій [8].

Найбільш ефективними в практичному застосуванні виявляються такі проектні технології, що сприяють: а) поглибленню знань студентів про культурні традиції українського народу; б) розкриттю творчого потенціалу особистості студентів.

Синтезом двох вищевказаних типів інноваційних технологій, які сприяють підвищенню мотивації вивчення української мови, є театралізовані проекти. Розвиваючи навички й уміння говоріння українською мовою в тематичних рольових іграх, студенти орієнтуються на “вживання” в образ українськомовного персонажа, який діє у відповідності з ситуаціями і обставинами, особливостями професійної культури з різних галузей науки, техніки, виробництва. На цьому етапі необхідне як активне використання професійно-орієнтованих відеоматеріалів, так і залучення науково-навчальних, власне наукових, навіть науково-популярних творів за фахом.

Театралізований проект може бути на завершальному етапі навчання перетворитися на міні-п'єсу, присвячену якомусь національному святу або національно значимій події України. У такій п'єсі концентруються набуті впродовж навчання в загальноосвітній і вищій школі знання української мови і культури, моралі і звичаїв українського народу. Обов'язковою умовою успішності театралізованого проекту є пред'явлення результатів роботи студентам інших навчальних груп (курсів, спеціальностей), які також вивчають українську мову.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок. Проектна технологія передбачає застосування викладачем під час занять сукупності дослідницьких, пошукових, творчих за своєю сутністю методів, прийомів та засобів, чітко орієнтованих на реальний практичний (професійний) результат, значущий для кожного студента, що брав участь у розробці проекту, а також цілісну розробку проблеми з урахуванням різних чинників і умов її рішення і реалізації результатів.

Таким чином, суть проектної технології – стимулювати інтерес студентів до професійних проблем, що передбачають володіння відповідною сумою знань, умінь і навичок, та через проектну діяльність, щоб віднайти шляхи розв'язання однієї або цілої низки професійних проблем, показати практичне застосування здобутих знань.

Література

1. Ващенко Г. Загальні методи навчання: підручник для педагогів. – Вид. перше / Г. Ващенко. – К.: Українська Видавнича Спілка, 1997. – 441 с.
2. Горошкіна О. М. Лінгводидактичні засади навчання української мови в старших класах природничо-математичного профілю / О.М. Горошкіна. – Луганськ : Альма-матер, 2004. – 362 с.
3. Зимняя И.А. Проектная методика обучения английскому языку / И.А. Зимняя, Т.Е. Сахарова // Иностр. яз. в шк. – 1991. – № 3. – С.26-32.
4. Коньшева А.В. Творческие проекты на уроке иностранного языка // Матер. IV научно-практ. региональной конференции учителей средних школ «Урок иностранного языка на рубеже столетий» / А.В. Коньшева. – Новополюцк, 2001. – С. 34-43.
5. Нехорошева А.В. Из опыта работы по проектной методике / А.В. Нехорошева // Иностр. яз. в шк. – 2002. – № 1. – С. 18-21.
6. Полат Е.С. Метод проектов на уроке иностранного языка / Е.С. Полат // Иностр. яз. в шк. – 2000. – № 2. – С. 3-10.
7. Полат Е.С. Метод проектов на уроке иностранного языка / Е.С. Полат // Иностр. яз. в шк. – 2000. – № 3. – С. 3-9.
8. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособие / Г.К. Селевко. – М., 1998. – 256 с.
9. Fried-Booth Diana L. Project Work (in Resource Books for Teachers) / Diana L. Fried-Booth. – Oxford : Ed. by Alan Maley, 1988. – 53 p.

*И.П.Дроздова
(Херсон)*

МЕТОД ПРОЕКТОВ КАК ВИД ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ОБУЧЕНИИ СТУДЕНТОВ-НЕФИЛОЛОГОВ УКРАИНСКОМУ ЯЗЫКУ

В статье исследуются концептуальные положения, цели и задачи, основные характеристики и общие принципы построения метода проектов во время изучения украинского языка в высшей школе с целью формирования профессиональной речи студентов нефилологического вуза.

Ключевые слова: метод проектов, самостоятельная деятельность, профессиональный рост, творческий потенциал личности, инновационные технологии.

I.P. Drozdova

PROJECT METHOD AS INNOVATION TECHNOLOGIES IN THE COURSE OF STUDYING OF THE STUDENTS OF NON-PHILOLOGICAL THE UKRAINIAN LANGUAGE AT HIGH SCHOOL

The article deals with the concept points, aims and tasks, main features and general principles on the project methods in the course of studying the Ukrainian language at High School with the purpose to form professional speaking higher education institutions.

Key words: project method, private work, professional growth, creative potential of the personality, innovation technologies.

УДК 65.012.32: 339.166.5

**Н.П. КОРОГОД
(Дніпропетровськ)**

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ В УПРАВЛІННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Ключові слова: інтелектуальна власність, вищий навчальний заклад, конкурентоспроможність, творча діяльність, об'єкти права інтелектуальної власності, інтелектуальний потенціал, управління інтелектуальною власністю, комерціалізація, інноваційна діяльність.

Постановка проблеми. Функціонування сучасної системи вищої освіти України забезпечується залученням значних людських, фінансових, матеріально-технічних та інтелектуальних ресурсів. Однією з основних проблем, від якої залежить ефективність діяльності вищих навчальних закладів (ВНЗ) у ринкових умовах, є підвищення рівня їх конкурентоспроможності за рахунок вдосконалення сфери інтелектуальної власності (ІВ).

Саме тому все більш актуальними стають питання щодо використання ІВ в управлінні конкурентоспроможністю ВНЗ, визначення та створення для цього необхідних організаційних умов.

Відомо, що ВНЗ – це освітньо-наукова організація, яка забезпечує навчання, виховання та професійну підготовку осіб відповідно до їх покликання, інтересів, здібностей та нормативних вимог у галузі вищої освіти, а також здійснює наукову та науково-технічну діяльність, проводить активну науково-дослідницьку роботу. Результатами наукової, науково-технічної або науково-дослідницької діяльності можуть бути об'єкти ІВ.